УДК 314.15-054:325.54(477)
DOI https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2026.3.33

Чугаєвський Віталій Григорович
кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри соціології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна
orcid.org/0009-0009-4727-2613

Булатевич Микола Миколайович
кандидат соціологічних наук,
доцент кафедри соціології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна
orcid.org/0000-0002-0294-1635

Ященко Назарій Володимирович
аспірант кафедри соціології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна
orcid.org/0009-0000-8670-513X

ЕТНІЧНИЙ ВИМІР НАСЛІДКІВ ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ

Актуальність проблеми. *Стаття присвячена комплексному соціологічному аналізу етнічного виміру наслідків вимушеної міграції в Україні, спричиненої повномасштабним військовим вторгненням. Дослідження обґрунтовує, що міграційні процеси призвели до значних змін у соціально-демографічному та етнічному ландшафті, створивши унікальні виклики як для українців, які шукали притулку за кордоном, так і для національних меншин всередині країни. Особлива увага приділена феномену «подвійної вразливості», з яким стикаються представники етнічних меншин, що одночасно належать до групи вимушених переселенців.*

Метою статті *є системний аналіз етнічного виміру наслідків вимушеної міграції в Україні та обґрунтування шляхів їх мінімізації.*

Методи дослідження *У статті використано загальнонаукові методи порівняльного аналізу, теоретичного синтез, аналізу та наукового узагальнення.*

Результати дослідження *Проведений аналіз демонструє, що вимушена міграція, спричинена повномасштабним вторгненням, має не лише соціально-економічні, а й виразні етнічні наслідки. Це явище є багатогранним і торкається як етнічних українців, які опинилися за кордоном, так і національних меншин, що залишилися в Україні. Дослідження підтвердило, що ці процеси призводять до трансформації етнічної ідентичності та ставлять перед мігрантами складний вибір між адаптацією та збереженням власної культурної самобутності. Це створює ризик асиміляції та втрати мови й традицій, особливо для молодого покоління.*

Ключові слова: *вимушена міграція, етнічний вимір, соціальна інтеграція, етнічна ідентичність, національні меншини, соціологія міграції, культурна дипломатія, соціальні ризики, відбудова України.*

© Чугаєвський В. Г., Булатевич М. М., Ященко Н. В., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Вступ. Повномасштабне військове вторгнення Російської Федерації в Україну, що розпочалося 24 лютого 2022 року, стало причиною однієї з наймасштабніших міграційних криз у сучасній історії. За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців та інших міжнародних організацій, мільйони українців були змушені покинути свої домівки, що спричинило значні зміни у соціально-демографічному, економічному та, що особливо важливо, етнічному ландшафті як України, так і країн, що приймали біженців. Цей процес має глибокі та довгострокові наслідки, які вимагають системного соціологічного аналізу.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що в науковому дискурсі міграція традиційно розглядається через призму економічних, політичних та соціальних чинників. Однак в умовах воєнного конфлікту вимушена міграція набуває особливого етнічного виміру. Вона впливає на етнічну структуру регіонів, етнокультурну ідентичність як біженців, так і приймаючих громад, а також на соціальну динаміку, створюючи ризики міжкультурних конфліктів, дискримінації та соціальної напруги. В епоху глобалізації, коли інформаційні та комунікаційні зв'язки прискорюються, питання збереження етнічної ідентичності та інтеграції стають ще більш актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові роботи, присвячені проблематиці вимушеної міграції в Україні, переважно зосереджувалися на її соціально-економічних аспектах, таких як проблеми забезпечення житлом, працевлаштування та соціальної адаптації. Питання ж, пов'язані з впливом міграції на етнічні громади та етнокультурні процеси, є менш вивченими.

Попри це, з початком повномасштабного вторгнення, дослідники як в Україні, так і за кордоном почали приділяти більше уваги саме цим питанням. Наприклад, дослідження М. Комушанець [5] та Е. Лібанової [6] аналізують демографічні зміни в Україні, спричинені міграцією, тоді як автори Л. Чергазій та Т. Панченко [3] розглядають моделі адаптації українських біженців у Німеччині. Окремі публікації, такі як К.Аміт [1], зосереджуються на процесах прийняття рішень мігрантами та їхній взаємодії з приймаючим суспільством.

Незважаючи на появу таких робіт, комплексної наукової праці, яка б системно розкривала етнічний вимір наслідків вимушеної міграції та обґрунтовувала шляхи їх мінімізації, наразі недостатньо. Це і визначає наукову новизну та практичну значущість даного дослідження.

Метою статті є системний аналіз етнічного виміру наслідків вимушеної міграції в Україні та обґрунтування шляхів їх мінімізації. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань: аналіз соціологічних підходів до вивчення вимушеної міграції та її етнічних наслідків, дослідження впливу міграційних процесів на етнічні громади українців за кордоном та національних меншин в Україні, виявлення основних проблем збереження етнокультурної ідентичності та інтеграції, обґрунтування ролі державної політики та громадянського суспільства у мінімізації негативних наслідків, а також формулювання практичних рекомендацій для органів влади та громадських організацій.

Методи дослідження. У статті використано загальнонаукові методи порівняльного аналізу, теоретичного синтез, аналізу та наукового узагальнення.

Для наукового аналізу використано фундаментальні соціологічні категорії. Етнічність розглядається не як біологічна, а як соціальний конструкт, що охоплює спільні культурні, мовні та історичні маркери, які формують колективну самосвідомість групи. Етнічність у даному дослідженні є динамічною категорією, яка трансформується під впливом міграційних процесів. Ідентичність аналізується як складна, багаторівнева структура, що включає національну, етнічну та соціальну ідентичність. У процесі міграції ідентичність підлягає трансформації, що може супроводжуватися кризою ідентичності або, навпаки, її зміцненням. Соціальна інтеграція розуміється як двосторонній процес адаптації, який передбачає не лише зусилля мігрантів, а й готовність приймаючого суспільства створити умови для їхньої успішної адаптації. Дослідження фокусується на вимірах інтеграції – економічній, політичній, соціальній та культурній, які є ключовими для оцінки її успішності. Методологія дослідження базується на системному підході, що дозволяє розглядати етнічний вимір міграції як частину ширшої соціальної системи. Аналіз спирається на джерела з офіційної статистики, результати соціологічних опитувань та контент-аналіз публікацій у відкритих джерелах.

Виклад основного матеріалу. Вимушена міграція, спричинена військовою агресією, має виразний етнічний вимір, що проявляється в трансформації демографічної структури та етнокультурних процесів. Цей вплив є двостороннім, охоплюючи як етнічних українців, що виїхали за кордон, так і представників національних меншин, які залишаються в межах України або переміщуються всередині країни. Передусім, йдеться про значні зміни у структурі та чисельності національних меншин як в Україні, так і за її межами. Міграція короткострокова не вважається негативним явищем, оскільки громадяни, які змогли працевлаштуватися в країнах перебування, є основою фінансового потоку у країну [7]. Для етнічних українців, які шукали саме прихистку за кордоном, актуалізується проблема збереження власної культурної ідентичності та передачі її наступним поколінням. У нових соціокультурних умовах, де домінують інші мови та традиції, виникає ризик асиміляції та поступового послаблення зв'язків із національною культурою. Цей процес є амбівалентним: з одного боку, інтеграція в приймаюче суспільство відкриває доступ до ресурсів та можливостей, а з іншого – може призвести до втрати мови, традицій та ідентичності.

Для етнічних меншин, що проживають в Україні, вимушена внутрішня міграція стала чинником дезінтеграції традиційних спільнот. Переселення з регіонів компактного проживання (наприклад, з Донецької, Луганської областей) призводить до втрати етнокультурних осередків, руйнування міжпоколінних зв'язків та розмивання культурного ландшафту. Цей процес ускладнюється тим, що приймаючі громади, особливо в західних регіонах України, можуть не мати досвіду взаємодії з представниками цих меншин, що створює сприятливий ґрунт для соціальної напруги. Конкуренція за обмежені ресурси – житло, робочі місця, доступ до соціальних послуг – загострює ситуацію та може призвести до упередженого ставлення. Це спричиняє втрату міжпоколінних зв'язків, що є основою для передачі мови та традицій. Таке розмивання етнокультурного ландшафту є серйозним викликом для збереження унікальної культурної спадщини.

Особливої уваги потребує феномен подвійної вразливості: представники національних меншин, які одночасно належать до групи вимушених мігрантів, переживають як соціально-економічні, так і етнокультурні труднощі. Вони стикаються не лише з загальними проблемами переселенців (відсутність житла, роботи), але й з етнічно-специфічними бар'єрами, що може підвищувати ризики дискримінації, стигматизації та соціальної ізоляції. Відсутність цільових програм підтримки, що враховують їхню етнічну специфіку, лише поглиблює ці проблеми. Таким чином, вимушена міграція не лише змінює демографічний склад населення, але й створює нові соціально-етнічні виклики, які потребують наукового осмислення та розробки ефективних механізмів мінімізації негативних наслідків.

Міграція як масштабний соціальний процес неминуче спричиняє трансформацію етнічної ідентичності. У нових соціокультурних умовах мігранти опиняються в ситуації, коли їм доводиться балансувати між адаптацією до приймаючого суспільства та збереженням власної культурної самобутності. Ця дихотомія між акультурацією та збереженням ідентичності є центральною для розуміння соціально-психологічного стану вимушених переселенців. З одного боку, успішна інтеграція забезпечує доступ до економічних та соціальних ресурсів, а з іншого – надмірна асиміляція може сприйматися як втрата власного «Я», що нерідко супроводжується кризою ідентичності та відчуттям «подвійної ізоляції».

Особливої уваги потребує психосоціальний вимір адаптації, що є ключовим для розуміння внутрішнього стану вимушених мігрантів. Згідно з дослідженнями А. Єфімова [8], психологічна адаптація українців до умов вимушеної міграції залежить від комплексу чинників, включаючи наявність соціальної підтримки, рівень травматичного досвіду, а також мотивацію до інтеграції. Цікавим є те, що багато мігрантів описують процес адаптації як «емоційний марафон», що вимагає постійного балансу між минулим та сьогоденням. Такий підхід узгоджується з висновками А. Джаванбахт [4], який наголошує на важливості своєчасного психологічного втручання для запобігання розвитку посттравматичних стресових розладів. Таким чином, успішна інтеграція має включати не лише матеріальну допомогу, але й професійну психосоціальну підтримку, що допоможе мігрантам впоратися з травмою та відновити психологічну стійкість.

Важливим чинником, що ускладнює інтеграцію, є характер міжетнічних контактів. В умовах дефіциту соціальної довіри, що часто виникає під час масових міграційних процесів, зростає ймовірність упередженого ставлення та стигматизації мігрантів. Це особливо помітно у ситуаціях економічної конкуренції за житло, робочі місця та соціальні блага. Соціологічні дослідження, проведені в країнах Європейського Союзу, підтверджують, що найбільш поширеними бар'єрами для інтеграції залишаються мовний бар'єр, труднощі з працевлаштуванням, а також обмежений доступ до якісних освітніх та медичних послуг. Для представників етнічних меншин з України, ці проблеми поглиблюються через етнічно-специфічні упередження та відсутність цільових програм адаптації, що враховують їхню культурну специфіку.

Для внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні характерними є унікальні виклики інтеграції в нові громади. Хоча вони залишаються в межах своєї країни, часто стикаються з регіональними відмінностями в локальних культурних традиціях та, в окремих випадках, з нерівним ставленням з боку місцевого населення. Це пов'язано з тим, що приймаючі громади можуть бути не готовими до такого масштабного притоку населення. Крім того, брак системних державних механізмів підтримки етнокультурного різноманіття та цільових програм адаптації ВПО посилює ці проблеми. Це призводить до того, що внутрішні мігранти можуть відчувати себе «чужими» навіть у межах рідної держави, що створює ризики соціальної напруги та дезінтеграції.

Якщо розглядати держаний рівень, то державна політика повинна бути спрямована на формування і реалізацію довгострокових стратегій, що забезпечують соціальну інтеграцію, зберігають етнічну ідентичність та сприяють стабільності. Основою цих стратегій є створення комплексних програм соціальної адаптації, які мають включати безперешкодний доступ до освіти, зокрема через курси державної мови, та охорони здоров'я для вимушених переселенців. Ця підтримка є критично важливою для подолання бар'єрів у повсякденному житті та працевлаштуванні. Додатковою складовою є державна підтримка етнокультурних організацій, що сприяє збереженню культурної спадщини та ідентичності національних меншин, запобігаючи асиміляції та сприяючи соціальній згуртованості. У контексті зовнішньої міграції, що охопила мільйони українців, ключове значення має культурна дипломатія. Це не лише просування української культури за кордоном, а й підтримка зв'язків з українськими громадами в інших країнах через освітні та культурні проєкти, що є важливим для збереження національної ідентичності та полегшення потенційного повернення.

Громадянське суспільство відіграє ключову роль у процесах інтеграції, виступаючи гнучким інструментом для швидкого реагування на соціальні виклики. Розвиток локальних ініціатив, що включають волонтерські рухи та громадські організації, має бути спрямований на налагодження міжкультурного діалогу. Організація спільних культурних заходів та тренінгів з міжкультурної комунікації сприяє подоланню стереотипів та упереджень. Це, у свою чергу, формує толерантність у громадах, збільшує соціальну довіру та сприяє інтеграції внутрішньо переміщених осіб.

Втрати людського потенціалу є неминучими, однак фактичний масштаб демографічних змін визначатиметься тим, наскільки вимушені переселенці зможуть пристосуватися до нових умов життя та знайти роботу на місцях проживання. Отже, можна припустити, що серед вихідців із сільської місцевості високий рівень намірів повернення зберігатиметься довше, тоді як серед міського населення ці настрої поступово зменшуватимуться за умови тривалості воєнних дій в Україні [2].

Точні дані та обґрунтовані підходи є основою для ефективних політичних рішень. Тому проведення регулярних соціологічних досліджень є критично важливим. Ці дослідження дозволяють виявляти реальні потреби мігрантів та внутрішньо переміщених осіб, оцінювати динаміку інтеграційних процесів та своєчасно ідентифікувати потенційну соціальну напругу. На освітньому рівні, необхідно впроваджувати навчальні програми та модулі, що присвячені міжетнічному діалогу, правам меншин та культурному різноманіттю. Це сприяє формуванню інклюзивного середовища та виховує у нового покоління розуміння та повагу до різноманіття, що є фундаментальним для сталого розвитку суспільства.

Тому проведення систематичних соціологічних досліджень є не просто допоміжним інструментом, а фундаментальною передумовою для прийняття обґрунтованих рішень. Ці дослідження мають охоплювати кілька ключових аспектів. *Моніторинг соціально-етнічної ситуації:* Регулярні опитування та фокус-групи дозволяють відстежувати зміни в настроях, потребах та очікуваннях як вимушених переселенців, так і приймаючих громад. Це дозволяє ідентифікувати потенційні джерела соціальної напруги та етнічних конфліктів на ранніх етапах. *Оцінка динаміки інтеграційних процесів:* Дослідження повинні вимірювати ступінь адаптації мігрантів у різних сферах – економічній (працевлаштування, доходи), соціальній (соціальні зв'язки, доступ до послуг), культурній (збереження ідентичності, міжкультурна комунікація). Це дозволяє оцінити ефективність існуючих програм та, за необхідності, скоригувати їх. *Виявлення реальних потреб:* Соціологічний аналіз дає змогу виявити не лише загальні, а й специфічні потреби мігрантів та етнічних меншин, що часто залишаються непоміченими у загальнодержавній статистиці. Це дозволяє розробляти цільові програми, які відповідають конкретним потребам окремих груп населення, що підвищує їхню ефективність. *Прогнозування та моделювання:* На основі отриманих даних можна створювати прогнози щодо довгострокових наслідків міграційних процесів та моделювати різні сценарії розвитку подій. Це допомагає державі та громадським організаціям заздалегідь готуватися до майбутніх викликів та мінімізувати потенційні ризики.

Міжнародна співпраця надає Україні можливість не лише отримати фінансову та гуманітарну підтримку, а й скористатися цінним досвідом європейських країн у сфері інтеграції. Це особливо актуально, оскільки Європейський Союз має тривалу історію вирішення міграційних криз та розробки політик адаптації. Вивчення та адаптація цих напрацювань дозволить Україні уникнути типових помилок та підвищити ефективність власних інтеграційних зусиль.

Дослідження показують, що європейський досвід інтеграції має кілька складових, які можуть бути імплементовані в українських реаліях. Багато країн ЄС мають розроблені законодавчі рамки, що гарантують права етнічних меншин, забезпечуючи їхній доступ до освіти, культури та політичного життя. Вивчення цих законів та механізмів їх реалізації дозволить Україні вдосконалити власну правову базу, що є критично важливим для забезпечення прав вимушених переселенців, які належать до національних меншин.

Європейські країни розробили ефективні моделі для надання мігрантам доступу до медичних послуг, соціального захисту та освіти. Ці моделі включають створення спеціалізованих центрів, надання перекладацьких послуг та інформування про доступні програми. Запозичення цих механізмів дозволить Україні швидко реагувати на потреби переселенців та забезпечити їм гідні умови життя. У Європі існує практика, коли відповідальність за інтеграцію мігрантів розподіляється між центральним урядом, регіонами та муніципалітетами. Такий підхід забезпечує гнучкість та ефективність, оскільки місцева влада краще знає специфіку потреб своєї громади. Вивчення цих моделей допоможе Україні оптимізувати свою систему управління міграційними процесами, посиливши роль місцевого самоврядування. Багато європейських муніципалітетів розробили власні програми інтеграції, що включають навчання мови, культурні заходи, менторські програми та підтримку працевлаштування. Ці програми часто реалізуються у співпраці з громадськими організаціями та бізнесом. Україна може використовувати цей досвід для створення подібних ініціатив на локальному рівні, що сприятиме успішній адаптації переселенців та формуванню соціальної згуртованості.

Висновки. Проведений аналіз демонструє, що вимушена міграція, спричинена повномасштабним вторгненням, має не лише соціально-економічні, а й виразні етнічні наслідки. Це явище є багатогранним і торкається як етнічних українців, які опинилися за кордоном, так і національних меншин, що залишилися в Україні. Дослідження підтвердило, що ці процеси призводять до трансформації етнічної ідентичності та ставлять перед мігрантами складний вибір між адаптацією та збереженням власної культурної самобутності. Це створює ризик асиміляції та втрати мови й традицій, особливо для молодого покоління.

Особливе значення має виявлений феномен подвійної вразливості: представники національних меншин, які одночасно є вимушеними переселенцями, стикаються з подвійним тиском, що підвищує ризики дискримінації та соціальної ізоляції. Це свідчить про те, що загальні програми підтримки, розроблені без урахування етнічної специфіки, можуть бути недостатньо ефективними.

Таким чином, усунення негативних наслідків вимушеної міграції потребує комплексного підходу, який охоплює всі рівні суспільного життя. Ефективність державної політики залежить від її здатності не лише забезпечити базові потреби переселенців, а й створити умови для збереження їхньої етнокультурної ідентичності. Водночас, ключову роль відіграє громадянське суспільство, яке через локальні ініціативи сприяє міжкультурному діалогу та формуванню толерантного середовища. Наукові дослідження, у свою чергу, надають об'єктивні дані для моніторингу ситуації та розробки обґрунтованих рішень.

Вивчення європейського досвіду показує, що найкращі практики інтеграції включають розробку спеціальних законодавчих рамок, ефективні механізми надання соціальних послуг та децентралізовані моделі управління міграційними процесами. Запозичення та адаптація цих практик може значно підвищити ефективність української політики та забезпечити стійкість суспільства в умовах масштабних міграційних процесів.

Таким чином, результати дослідження засвідчують, що майбутнє українського суспільства значною мірою залежить від здатності інтегрувати різні етнічні групи, зберігаючи їхню унікальність та водночас формуючи спільний національний простір. Успішна реалізація цих завдань стане не лише запорукою соціальної стабільності в післявоєнний період, а й важливим кроком до зміцнення демократичних цінностей та сталого розвитку України в європейському й глобальному вимірах.

Інформація про використання штучного інтелекту. Використовувався штучний інтелект для технічного форматування і технічного редагування списку використаних джерел. Для пошуку оптимального структурування інформації. Не використовувався для аналізу джерел, аналізу інформації, формування основних тез, підходів та висновків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Amit, K., Jelínková, M., Ślęzak-Belowska, E., Bielewska, A. The migration decision-making process among Ukrainian refugees: Different contexts of reception. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*. 2024. DOI: https://doi.org/10.1080/15562948.2024.2425008

2. Бараняк І. Соціально-демографічний портрет вимушеної міграції: вектор «Україна – Німеччина». *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2024. Вип. 330, № 3. С. 363–369. DOI: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-330-58

3. Chargaziia, L., Panchenko, T. Adaptation models of Ukrainian refugees in Germany. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*. 2025. Vol. 38, № 1. P. 193–219. DOI: https://doi.org/10.1080/13511610.2025.2467220

4. J avanbakht, A. Addressing war trauma in Ukrainian refugees before it is too late. *European Journal of Psychotraumatology*. 2022. Vol. 13, № 2. DOI: https://doi.org/10.1080/20008198.2022.2120211

5. Romusanac M. Recent forced migration and demographic trends of endangered areas of Ukraine. *Athens Journal of Social Sciences*. 2024. Vol. 11, № 4. P. 251–268. DOI: https://doi.org/10.30958/ajss.11-4-3

6. Лібанова Е. М., Позняк О. В., Цимбал О. І. Масштаби та наслідки вимушеної міграції населення України внаслідок збройної агресії Російської Федерації. *Демографія та соціальна економіка*. 2022. № 2 (48). С. 37–57. DOI: https://doi.org/10.15407/dse2022.02.037

7. Черній Л. В. Вплив інтенсивності міграційних процесів на соціально-демографічну ситуацію в Україні. Diss. ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2024.

8. Yefimova, A. Adaptation of Ukrainians to forced migration: A study of psychosocial models and factors. *Amazonia Investiga*. 2024. Vol. 13, № 81. P. 130–141. DOI: https://doi.org/10.34069/AI/2024.81.09.10

REFERENCES

1. Amit, K., Jelínková, M., Ślęzak-Belowska, E., & Bielewska, A. (2024). The migration decision-making process among Ukrainian refugees: Different contexts of reception. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*. https://doi.org/10.1080/15562948.2024.2425008

2. Baraniak, I. (2024). Sotsialno-demohrafichnyi portret vymushenoi mihratsii: vektor «Ukraina – Nimechchyna» [Socio-demographic portrait of forced migration: The «Ukraine – Germany» vector]. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences,* 330(3), 363–369. https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-330-58 [in Ukrainian].

3. Chargaziia, L., & Panchenko, T. (2025). Adaptation models of Ukrainian refugees in Germany. *Innovation: The European Journal of Social Science Research,* 38(1), 193–219. https://doi.org/10.1080/13511610.2025.2467220

4. Javanbakht, A. (2022). Addressing war trauma in Ukrainian refugees before it is too late. *European Journal of Psychotraumatology*, 13(2). https://doi.org/10.1080/20008198.2022.2120211
5. Komušanac, M. (2024). Recent forced migration and demographic trends of endangered areas of Ukraine. *Athens Journal of Social Sciences*, 11(4), 251–268. https://doi.org/10.30958/ajss.11-4-3
6. Libanova, E. M., Pozniak, O. V., & Tsymbal, O. I. (2022). Masshtaby ta naslidky vymushenoi mihratsii naselennia Ukrainy vnaslidok zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii [Scale and consequences of forced migration of the population of Ukraine as a result of armed aggression of the Russian Federation]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika – Demography and Social Economy*, 2(48), 37–57. https://doi.org/10.15407/dse2022.02.037 [in Ukrainian].
7. Chernii L.V. The influence of the intensity of migration processes on the socio-demographic problem in Ukraine. Dissertation. LLC "NVP Interservice", 2024.
8. Yefimova, A. (2024). Adaptation of Ukrainians to forced migration: A study of psychosocial models and factors. *Amazonia Investiga,* 13(81), 130–141. https://doi.org/10.34069/AI/2024.81.09.10

Chugaevskiy Vitalii Gryhorovych
Candidate of Pedagogical Sciences,
Professor at the Department of Sociology
Dragomanov Ukrainian State University
9, Pyrohova str., Kyiv, Ukraine
orcid.org/0009-0009-4727-2613

Bulatevych Mykola Mykolaiovych
Candidate of Sociological Sciences,
Associate Professor at the Department of Sociology
Dragomanov Ukrainian State University
9, Pyrohova str., Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-0294-1635

Yashchenko Nazarii Volodymyrovych
Postgraduate Student at the Department of Sociology
Dragomanov Ukrainian State University
9, Pyrohova str., Kyiv, Ukraine
orcid.org/0009-0000-8670-513X

ETHNIC DIMENSION OF THE CONSEQUENCES OF FORCED MIGRATION IN UKRAINE AND WAYS TO MINIMIZE THEM

Problem. *The article is devoted to a comprehensive sociological analysis of the ethnic dimension of the consequences of forced migration in Ukraine, caused by a full-scale military invasion. The study substantiates that migration processes have led to significant changes in the socio-demographic and ethnic landscape, creating unique challenges for both Ukrainians who sought asylum abroad and for national minorities within the country. Special attention is paid to the phenomenon of "double vulnerability" faced by representatives of ethnic minorities who simultaneously belong to the group of forced migrants.*

Purpose *of the article is a systematic analysis of the ethnic dimension of the consequences of forced migration in Ukraine and the justification of ways to minimize them.*

Method. *The article uses general scientific methods of comparative analysis, theoretical synthesis, analysis and scientific generalization.*

Results. *The analysis shows that forced migration caused by a full-scale invasion has not only socio-economic, but also pronounced ethnic consequences. This phenomenon is multifaceted and affects both ethnic Ukrainians who find themselves abroad and national minorities who remain in Ukraine. The study confirmed that these processes lead to the transformation of ethnic identity and pose a difficult choice for migrants between adaptation and preservation of their own cultural identity. This creates a risk of assimilation and loss of language and traditions, especially for the younger generation.*

Key words: *forced migration, ethnic dimension, social integration, ethnic identity, national minorities, sociology of migration, cultural diplomacy, social risks, reconstruction of Ukraine.*

Дата першого надходження статті до видання: 19.06.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 09.07.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 02.11.2026